

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Petronela Pospíšilová

Implementácia environmentálnej výchovy v materskej škole prostredníctvom edukačných aktivít dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Petronela Pospíšilová

Kontakt na autora: Materská škola Hospodárska 7, Hospodárska 7, 94901 Nitra
mshospodarska@gmail.com

Názov OPS/OSO: Implementácia environmentálnej výchovy v materskej škole
prostredníctvom edukačných aktivít dôrazom na trvalo udržateľný
rozvoj.

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
X. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Drahoslava Orelová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Environmentálna výchova, trvalo udržateľný rozvoj, zdravie, dieťa, príroda, ľudstvo, ekológia, hra, životné prostredie.

Anotácia

Overená pedagogická skúsenosť sa venuje problematike trvalo udržateľného rozvoja v podmienkach materskej školy. Je zameraná na konkrétne výchovno-vzdelávacie činnosti, ktoré sa v tejto oblasti môžu realizovať v materskej škole a na prvom stupni základnej školy a v školských kluboch.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Zdravý životný štýl ako výsledok zážitkového učenia	1038/2013 - KV
Školský vzdelávací program a plánovanie v materskej škole	1370/2014 - KV
Environmentálna výchova ako prierezová téma v materskej škole	747/2012 - KV
Obsahová reforma v materskej škole	41/2010 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OVERENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI.....	6
2 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA AKO PRIEREZOVÁ TÉMA	8
2.1 Trvalo udržateľný rozvoj v predprimárnom vzdelávaní.....	9
2.2 Plánovanie edukácie trvalo udržateľného rozvoja v MŠ.....	10
2.3 Ciele, metódy a organizačné formy trvalo udržateľného rozvoja v MŠ.....	12
3 EDUKAČNÉ AKTIVITY V MŠ S DÔRAZOM NA TRVALO UDRŽATELNÝ ROZVOJ.....	15
3.1 Edukačné aktivity na rozvoj environmentálneho piliera v trvalo udržateľnom rozvoji v MŠ.....	15
3.2 Edukačné aktivity na rozvoj sociálneho piliera v trvalo udržateľnom rozvoji v MŠ.....	23
ZÁVER	27
Zoznam príloh	30

ÚVOD

Ak chápeme trvalo udržateľný rozvoj ako „taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovanie potreby súčasných generácií bez ohrozenia možnosti budúcich generácií zabezpečiť ich vlastné potreby“ (Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR, uznesenie vlády č.978/2001), uvedomíme si, že je to záležitosť každého z nás, že deti treba vychovávať k zodpovednému správaniu voči Zemi, že práve cez deti máme možnosť vplývať aj na rodičov.

Dnes sa všeobecne akceptujú tri hlavné piliere trvalo udržateľného rozvoja – ekonomický, sociálny a environmentálny. Deťom však asi nemôžeme približovať túto problematiku takto systémovo, ale musíme im prístupnou formou vysvetľovať, že takmer všetko, čo konáme, sa nejakým spôsobom odráža na prostredí v ktorom žijeme. Len takto naše deti pochopia súvislosť medzi odhodnotením papierika zo žuvačky a dôsledkami takéhoto činu na naše najbližšie okolie a prírodu v ňom (Čaplovič, 2010). Mali by sme si uvedomiť, že environmentálna výchova a vzdelávanie sa stávajú významnými prvkami v stratégii starostlivosti o životné prostredie. Ich cieľom je osvojenie si ucelených poznatkov a vedomostí z oblasti životného prostredia, pričom vychádzajú zo základných znalostí a vedomostí o životnom prostredí. Ďalšou ich úlohou je smerovanie k harmónii cítenia, myslenia a zodpovedného správania sa ľudí k vonkajšiemu prostrediu, živým organizmom, ostatným ľuďom a voči sebe, k vytváraniu vlastného spôsobu života a životného štýlu. Environmentálnu výchovu možno definovať ako výchovu jedinca, ktorého hodnotový systém mu umožní múdro a citlivo konať v prospech ochrany a zachovania biodiverzity života vo všetkých jeho formách, ktorý bude schopný súcitu s prírodou a inými živými tvormi, a ktorý bude ochotný preberať zodpovednosť za svoje konanie.

V práci by som opísala vlastné dlhoročné skúsenosti s realizáciou a využitím rôznych edukačných aktivít, zameraných na implementáciu environmentálnej výchovy do edukačného procesu v materskej škole so zameraním sa na trvalo udržateľný rozvoj . Ponúkam ucelený edukačný materiál k prierezovej téme s rôznymi námetmi a inšpiráciami.

Chcem predložiť materiál doplnený svojimi skúsenosťami s prezentáciou edukačných aktivít, ktoré napomáhajú rozvíjaniu v oblasti kognitívnych a nonkognitívnych spôsobilostí, rozvíjanie tvorivosti, dať možnosť zažiť prírodu vytvoriť zmysel pre spolupatričnosť s ňou a inými ľuďmi, naučiť sa byť solidárny so svetom chudoby a prejaviť zodpovednosť voči budúcnosti. Dotknúť témy trvalo udržateľného rozvoja, ktorá nie je ešte v materských školách taká preferovaná.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOTI V PRAXI

Na dosiahnutie hlavného cieľa v predprimárnom vzdelávaní je v pedagogickej praxi potrebné uplatňovať aktivizujúce a interaktívne metódy, prostredníctvom ktorých sa rovnocenne a vyvážené rozvíjajú všetky stránky osobnosti dieťaťa, pričom hlavným prostriedkom rozvoja osobnosti dieťaťa a hlavnou výchovno-vzdelávacou metódou je hra. Hlavný cieľ predprimárneho vzdelávania je všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa.

Kontext a rámec

Navrhované edukačné činnosti a aktivity boli zrealizované v materskej škole a sú určené pre predprimárne vzdelávanie, ale aj pre prvý stupeň primárneho vzdelávania a školské družiny.

Obsah OPS má námetový charakter, jeho detailnejšia konkretizácia spočíva na tvorivosti učiteľky. Táto skutočnosť vyplýva z detskej spontaneity a dominancie učenia sa v širšom slova zmysle (prevažuje spontánne učenie pred intencionálnym učením). Rozsah a hĺbku obsahu, ktorý si majú deti osvojiť, je problematické vopred presne vymedziť a naplánovať, a práve v tom spočíva náročnosť vedenia výchovnovzdelávacieho procesu v materskej škole oproti vyšším stupňom škôl a pedagogické majstrovstvo učiteľky.

Špecifikácia cieľovej skupiny

OPS „Implementácia environmentálnej výchovy v materskej škole prostredníctvom edukačných aktivít dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj.“

kategória: učiteľ

podkategória: učiteľ pre predprimárne vzdelávanie (učiteľ materskej školy)

Ciele osvedčenej pedagogickej skúsenosti

Hlavný cieľ: Postupná zmena správania, postojev, hodnotovej orientácie, spôsobov riešenia problémov, aby sa dosiahla čo najvyššia kvalita života jedinca, celej spoločnosti, ale aj života na planéte všeobecne.

Čiastkové ciele :

- kultivovať všetky zmysly, rozvíjať vnímavosť
- hodnotiť prírodné prostredie
- utvárať schopnosť citovej reflexie, v ktorej dieťa objavuje a vyjadruje svoje pocity
- posilňovať schopnosť sebaovládania a preladenia negatívnych pocitov
- utvárať elementárne základy empatie
- osvojovať si nenásilné riešenie konfliktov
- posilňovať kooperatívne správanie

Predpoklad získaných kompetencií

Psychomotorické kompetencie

- správa sa ohľaduplne k svojmu zdraviu a zdraviu iných
- prejavuje pozitívne postoje k zdravému životnému štýlu

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie a sociálne (interpersonálne) kompetencie

- uvedomuje si vlastnú identitu
- obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných

- uvedomuje si dôsledky svojho správania sa vzhľadom na iné osoby
- pozerá sa na svet očami druhých
- hrá sa a pracuje v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel
- prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu

Komunikatívne kompetencie

- vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky a názory
- komunikuje svoje poznatky
- volí primeraný kreatívny spôsob komunikácie

Kognitívne kompetencie

- rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine
- hodnotí spontánne a samostatne vo svojom blízkom okolí čo samu páči/nepáči, čo je správne / nesprávne, čo je dobré / zlé

Učebné kompetencie

- pozoruje , skúma experimentuje
- objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami
- kladie otázky, a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov
- hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých

2 ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA AKO PRIEREZOVÁ TÉMA

Jednou z prierezových tém, ktorá tvorí obsah predprimárneho vzdelávania podľa ISCED 0 je environmentálna výchova, ktorá poskytuje priestor na vytváranie základov zodpovedného vzťahu dieťaťa k ochrane a tvorbe životného prostredia. Environmentálna výchova ako prierezová téma rieši problém človeka v prostredí, utvára a rozvíja jeho environmentálne cítenie a správanie, ktoré smeruje k trvalo udržateľnému rozvoju a k zachovaniu života na Zemi, prispieva k ochrane rastlinnej a živočíšnej ríše i k starostlivosti o okolie.

Environmentálnu výchovu a vzdelávanie charakterizujeme ako proces celoživotného vzdelávania zabezpečujúci príjem environmentálnych princípov k pozitívnemu ovplyvneniu celospoločenského konania, ktorý je zameraný na každú sociálnu a vekovú skupinu. Z tohto je zrejmé, že z hľadiska výchovného a vzdelávacieho potenciálu má preň najväčší význam školský systém, ktorý tvoria predškolské zariadenia, základné, stredné a vysoké školy, univerzity tretieho veku, vzdelávacie inštitúcie riadené vysokými školami, metodické centrá, inštitúty ďalšieho vzdelávania a podobne (Konceptia environmentálnej výchovy a vzdelávania, 1997).

Environmentálna výchova v materských školách poskytuje priestor a neohraničené možnosti na vytváranie základov zodpovedného vzťahu človeka k životnému prostrediu. V rámci environmentálnej výchovy sa dieťa v rámci svojich vekových a individuálnych osobitostí oboznamuje s podstatou ekologických zákonitostí, rozvíja si estetické cítenie a formuje humánny a morálny vzťah k ochrane a tvorbe životného prostredia. Získava poznatky, spôsobilosti, formuje sa jeho hodnotová orientácia, postoje a správanie (Uváčková a kol., 2011).

V predprimárnom vzdelávaní je environmentálna výchova výchovou o životnom prostredí (kognitívna stránka), prostredníctvom životného prostredia (psychomotorické zručnosti) a pre životné prostredie (socioemocionálna stránka) a je vnímaná ako celoživotný proces formovania jedinca vo vzťahu k sebe, k iným a k životnému prostrediu (Kolektív autorov, 2011, s. 125).

Leblová (2012, s. 15) charakterizuje environmentálnu výchovu ako vedu odhaľujúcu dôsledky ľudskej činnosti (devastáciu a ohrozovanie života na Zemi), ukazujúcu spôsoby dosahovania pozitívnych zmien v životnom prostredí vrátane výchovy k zodpovednému vzťahu k prírode i pochopeniu jej nenahraditeľnosti pre život všetkých. Ako autorka ďalej uvádza, jej úlohou je budovať pozitívny vzťah k prírode i schopnosť estetického prežívania všetkého, čo súvisí s prírodou, poznávať vzťahy v prírode a vplyv človeka na ňu, budovať správne postoje (napríklad schopnosť vzdať sa niečoho v prospech prírody), hodnoty a kompetencie potrebné na starostlivosť o prírodu. Súhrnne na základe uvedeného môžeme charakterizovať environmentálnu výchovu ako cieľavedomú systematickú výchovu jedinca k ohľaduplnosti k životnému prostrediu, k svojmu okoliu, k živým tvorom a k sebe samému už od najútlejšieho veku.

V rámci prierezovej témy environmentálna výchova sa utvára a rozvíja environmentálne cítenie a správanie dieťaťa v spojitosti s kultúrnym a etickým správaním, ktoré smeruje k trvalo udržateľnému rozvoju a k zachovaniu života na Zemi. Prostredníctvom jednoduchých a dieťaťu blízkych činností sú deti vedené k ochrane rastlinnej a živočíšnej ríše, k starostlivosti o svoje okolie. Environmentálna výchova v materských školách poskytuje priestor a neohraničené možnosti na vytváranie základov zodpovedného vzťahu človeka k životnému prostrediu.

V rámci environmentálnej výchovy sa dieťa v rámci svojich vekových a individuálnych osobitostí oboznamuje s podstatou ekologických zákonitostí, rozvíja si estetické cítenie a formuje humánny a morálny vzťah k ochrane a tvorbe životného prostredia.

2.1 Trvalo udržateľný rozvoj v predprimárnom vzdelávaní

Trvalo udržateľným rozvojom sa v súlade s Národnou stratégiou rozumie cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces, ovplyvňujúci podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, globálnej) a smerujúci k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva (miestnej a regionálnej komunity, krajiny, medzinárodného spoločenstva), ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiace podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo.

Ak chápeme trvalo udržateľný rozvoj ako „taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovanie potreby súčasných generácií bez ohrozenia možnosti budúcich generácií zabezpečiť ich vlastné potreby“ (Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR, uznesenie vlády č.978/2001), uvedomíme si, že je to záležitosť každého z nás, že deti treba vychovávať k zodpovednému správaniu voči Zemi a že práve cez deti máme možnosť vplývať aj na rodičov.

Pri počutí slovného spojenia „trvalo udržateľný rozvoj“ má laická verejnosť pravdepodobne dojem, že materské školy nemajú s problematikou trvalo udržateľného rozvoja nič spoločné. Opak je ale pravdou. Materské školy patria k inštitúciami, ktoré vo významnej miere kladú základ budúcej vzdelanosti a múdrosti človeka. Pre materské školy nie je jednoduché presviedčať odbornú i laickú verejnosť o svojej dôležitosti, výnimočnosti a nenahraditeľnosti a to i napriek tomu, že sú od roku 2008 súčasťou sústavy škôl.

Trvalo udržateľný rozvoj je chápaný ako komplexná prierezová problematika, týkajúca sa celej spoločnosti. Vyžaduje si spoluprácu a spoluúčasť všetkých skupín obyvateľstva, vrátane detí predškolského veku a samozrejme učiteliek materských škôl.

Cieľom realizácie činností podporujúcich trvalo udržateľný rozvoj je postupná zmena správania, postojov, hodnotovej orientácie, spôsobov riešenia problémov a dosahovania stanovených cieľov, aby sa dosiahla čo najvyššia kvalita života jedinca, celej spoločnosti ale aj života na planéte Zem všeobecne.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 vytvára dobrý základ preplnenie cieľov v oblasti environmentálnej výchovy a teda aj cieľov k trvalo udržateľnému rozvoju. V obsahových a výkonových štandardoch obsahy a ciele smerujú k napĺňaniu dvoch z troch pilierov trvalo udržateľného rozvoja : **environmentálneho a sociálneho. Ekonomický** pilier trvalo udržateľného rozvoja je obsiahnutý predovšetkým v školskom zákone tým, že je predprimárne vzdelávanie jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky pre všetky deti bezplatné.

K napĺňaniu environmentálneho a sociálneho piliera trvalo udržateľného rozvoja významne prispieva to, že sú v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí všetkých štyroch tematických okruhov integrované aj prierezové témy osobnostný a sociálny rozvoj, ochrana života a zdravia, environmentálna a mediálna výchova ako aj multikultúrna výchova.

V rámci prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj sa kladie dôraz na uplatňovanie práv dieťaťa a na vzdelávanie zamerané na ochranu práv detí, na podporu nenásilia, uplatňovanie tolerancie a porozumenia. V rámci multikultúrnej a mediálnej výchovy sa v primeranej miere kladie dôraz na oboznamovanie s pozitívnymi hodnotami našej krajiny, podporuje sa miestna ľudová kultúra a tradície. V rámci prierezovej témy ochrana života a zdravia sa pozornosť materských škôl venuje nadobúdaniu poznatkov o vlastnom tele, o základných súvislostiach zdravia, deti sa učia vnímať rozdiely „ako sa cítim, keď som zdravý a ako sa cítim, keď som chorý“. V rámci tejto prierezovej témy sa utvárajú a rozvíjajú návyky správnej hygieny, zdravého životného štýlu; uskutočňujú sa pravidelné pohybové aktivity vrátane pohybu vonku a v prírode. Zmyslom zaradenia tejto prierezovej témy je pripraviť dieťa na život v prostredí, v ktorom žije.

V rámci prierezovej témy environmentálna výchova sa utvára a rozvíja environmentálne cítenie a správanie dieťaťa v spojitosti s kultúrnym a etickým správaním, ktoré smeruje k trvalo udržateľnému rozvoju a k zachovaniu života na Zemi. Prostredníctvom jednoduchých a dieťaťu blízkych činností sú deti vedené k ochrane rastlinnej a živočíšnej ríše, k starostlivosti o svoje okolie.

Trvalo udržateľný rozvoj je chápaný ako komplexná prierezová problematika, týkajúca sa celej spoločnosti. Vyžaduje si spoluprácu a spoluúčasť všetkých skupín obyvateľstva, vrátane detí predškolského veku a samozrejme učiteliek materských škôl.

Cieľom realizácie činností podporujúcich trvalo udržateľný rozvoj je postupná zmena správania, postojov, hodnotovej orientácie, spôsobov riešenia problémov a dosahovania stanovených cieľov, aby sa dosiahla čo najvyššia kvalita života jedinca, celej spoločnosti ale aj života na planéte Zem všeobecne.

Aj materské školy prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju práve dosahovaním výchovno - vzdelávacích cieľov, ktoré sú súčasťou rozmanitých projektov a tém.

2.2 Plánovanie edukácie trvalo udržateľného rozvoja v MŠ

Materská škola je miestom, ktoré dáva možnosť položiť základy pre zodpovedný prístup k trvalo udržateľnému rozvoju budúcich generácií. Materské školy poskytujú z obsahového hľadiska elementárne základy vzdelávania, ktoré sú rozdelené do 4 okruhov a obohatené o prierezové témy. Prierezová téma musí byť v učebných osnovách zastúpená minimálne v rozsahu obsahových a výkonových štandardov v súlade s ŠVP - ISCED 0, ale vzdelávací program je možné rozšíriť o ďalšie aktivity. MŠ sa pri svojej profilácii môžu orientovať aj na činnosti spojené s niektorou prierezovou témou. V ŠVP ISCED 0 sú integrované tieto prierezové témy:

- osobnostný a sociálny rozvoj,
- ochrana života a zdravia,
- dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke,
- environmentálna výchova,
- mediálna výchova,
- multikultúrna výchova,
- výchova k tvorivosti,
- predčitateľská gramotnosť a gramotnosti vo všeobecnosti,
- informačno-komunikačné technológie.

Pri uvažovaní nad obsahom edukačných činností k trvalo udržateľnému rozvoju v spojení s prierezovými témami, možno povedať, že v každej by sa našla súvislosť s výchovou detí s rešpektovaním pravidiel trvalo udržateľného rozvoja. Niektoré prierezové témy evidentne podporujú základy osobných kvalít detí predškolského veku,

ktoré sú predpokladom zodpovedného správania v budúcnosti, napr. ochrana života a zdravia, environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj. Niektoré podporujú budúcu schopnosť získavať a pracovať s informáciami, napr. mediálna výchova predčitateľská gramotnosť, informačno-komunikačné technológie.

Multikultúrna výchova napomôže pozeráť na svet odlišnosti kultúr a s ním súvisiace rozdielne prístupy. Všetky prierezové témy poskytujú možnosť uvedomiť si súvislosti s hodnotami trvalo udržateľnej spoločnosti. Učiteľka je postavená pred úlohu plánovať edukačnú činnosť tak, aby plnila mnoho požiadaviek a pri tom nepodľahla tlaku predimenzovať počet aktivity. Nesnažila sa plánovať množstvo aktivít na plnenie všetkých nových požiadaviek. Pri svojej práci s deťmi sa má zamerať skôr na kvalitu ako na kvantitu. Každú plánovanú aktivitu premyslieť, pripraviť po obsahovej stránke a uvedomiť si všetky súvislosti a dopady na rozvoj osobnosti detí predškolského veku. Tu sa prejavuje jej kompetentnosť a autonómia.

Byť učiteľkou v materskej škole je krásne, ale veľmi náročné povolanie. Na prvý pohľad sa zdá, že učiteľka má veľkú samostatnosť, nakoľko pracuje v triede sama. Plánuje si činnosť, rozhoduje o obsahu a stratégiách svojej práce, reaguje na potreby a požiadavky detí, má jedinečné postavenie v triede.

Ale bežné situácie dokazujú, že samostatnosť čiže autonómia je úzko spojená so zodpovednosťou za zdravie, bezpečnosť a osobnostný rast detí, výsledky vlastnej práce, ale aj za niekedy nesplniteľné očakávania zo strany rodičov.

Pre činnosť s deťmi v materskej škole sú stanovené širšie ciele – ciele predprimárneho vzdelávania zo ŠVP. Už pri plánovaní, treba voliť kompetencie, výkonové štandardy a edukačné ciele tak, aby si učiteľka uvedomovala všetky súvislosti a možnosti, ktorú stránku osobnosti dieťaťa aktivita rozvíja. Dobre pripravená učiteľka už nie je nositeľom informácií, ale potrebuje mať určitú primeranú autoritu, aby dokázala odovzdať deťom všetko to, čo je možné v konkrétnej aktivite nájsť. Aby sa nesnažila zaradiť množstvo aktivít a plniť tak rôzne nové požiadavky, čím by tvorivú atmosféru v triede mohla zameniť za chaos.

Samozrejme, že tvorivosť a fantázia bezprostredne patria k predškolskému veku. Učiteľka ale pri tom všetkom musí činnosť plánovať, pripravovať tvorivé edukačná aktivita má svoju didaktickú stránku, ale rovnako dôležitá je aj obsahová stránka. prostredie, nové podnety a taktne koordinovať život celej skupiny detí. Prácu učiteľky nemožno presne rozkrokovat' a naplánovať, pretože prináša veľa chvíľ, kedy treba reagovať na momentálne situácie. Plánovanie a realizácia akejkoľvek edukačnej činnosti sú zavŕšené jej hodnotením. Aj na hodnotenie je kladených množstvo požiadaviek, ktoré súvisia so zámerom hodnotenia a s osobou, ktorá hodnotí. S ohľadom na plnenie cieľov súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom si učiteľka má uvedomiť, že každý veľký, dlhodobý ušľachtilý cieľ sa dosahuje plnením malých a nenápadných cieľov. Treba ich vedieť, vidieť a identifikovať.

Hodnotenie učiteľky, hodnotenie spolu s deťmi a seba hodnotenie detí tak dostávajú konkrétnejší obsah. Je faktom, že dnešné deti majú neskutočne veľké možnosti získavať informácie napr. aj o prírode. So záujmom si prezerajú encyklopédie, žiadajú si čítať informácie z nich, ale mnohé vedia s pomocou dospelého používať internet, spolu s rodičmi navštevujú rôzne exotické krajiny a získavajú ďalšie informácie. Televízne vysielanie ponúka mnoho podnetov a záberov z prírody, spomalené zábery, organizmy pod mikroskopom a pod. Detská zvedavosť nepozná hranice a všetky informácie detí doslova „nasávajú“.

Čoho ale deti majú nedostatok je citlivosť, vzťahy, hodnoty a vzory správania sa. V dnešnej rýchlej dobe akosi nezostáva čas na prežitie všetkého s čím sa stretnú. Preto aj

pri aktivitách v materskej škole by malo ísť hlavne o precítenie a prežívanie krásy. Len tak si vedia uvedomiť dosah svojho správania, zvykov z rodiny na najbližšie okolie. Rozširovať vedomosti si deti budú aj na ďalších stupňoch škôl, ale ak sa v predškolskom veku nenaučia byť vnímané a citlivé, ťažko predpokladať, že sa to dá ešte niekedy neskôr dobehnúť.

2.3 Ciele, metódy a organizačné formy trvalo udržateľného rozvoja v MŠ

Cieľom realizácie činností podporujúcich trvalo udržateľný rozvoj je postupná zmena správania, postojov, hodnotovej orientácie, spôsobov riešenia problémov a dosahovania stanovených cieľov, aby sa dosiahla čo najvyššia kvalita života jedinca, celej spoločnosti ale aj života na planéte všeobecne.

Aj v materskej škole sa dá prispievať k trvalo udržateľnému rozvoju prostredníctvom dosahovania výchovno-vzdelávacích cieľov, ktoré sú súčasťou rozmanitých tém alebo projektov.

Výkonové štandardy, ktorých dosahovaním (v podobe operacionalizovaných výchovno-vzdelávacích cieľov) materské školy prispievajú k rozvíjaniu poznatkov, zručností, návykov a postojov detí súvisiacich s problematikou trvalo udržateľného rozvoja. Je tu uvádzaný nielen environmentálny, ale aj sociálny rozmer trvalo udržateľného rozvoja. Jednotlivé prvky environmentálnej výchovy sú zakotvené aj v tematickom okruhu Príroda (vesmír, Zem) *Ja som* (ľudské telo, zdravie, postoje k zdraviu i zásady jeho ochrany) a *Kultúra* (rôznorodosť predmetov, rozmanitosť sveta), začleniť sa však dajú aj do okruhu *Ľudia*.

Tematický okruh : Príroda (podrobne rozpracovaný okruh)

(zahrnuté oblasti : preceptuálno motorická , kognitívna , sociálno – emocionálna)

- zdôvodniť význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov
- modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách
- pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami
- zvládnuť na elementárnej úrovni špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti
- zvládnuť turistickú vychádzku s prírodnými alebo umelými prekážkami
- zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia
- prejaviť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodných prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník poznať,
- rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočíchy
- zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši
- poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat
- určiť niektoré pozorovateľné spojitosti medzi rastlinnou a živočíšnou ríšou;
- z prírody poznať, opísať a rozlíšiť vybrané rastliny
- uvedomiť si a vedieť zdôvodniť význam starostlivosti o rastliny
- poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť a jedinečnosť
- hodnotiť prírodné prostredie
- prejaviť vzťah a ochranné postoje k prírodnému prostrediu a stvárniť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov

- prakticky uplatniť návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať lístie atď.)
- rozprávať pocity, zážitky, dojmy zo starostlivosti o prírodu a zobrazit' ich

Tematický okruh JA SOM

(zahrnuté oblasti : preceptuálne motorická , kognitívna , sociálne – emocionálna)

- Zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám
- Zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (upratať po sebe, dávať si pozor na odev atď.)
- Zhotoviť výtvary z rozmanitého materiálu, vrátane odpadového, rôznymi technikami strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom technickú tvorivosť
- Orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy
- Rozlíšiť dominanty svojho bydliska
- Zaujať postoj k svojmu domovu a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov
- Prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov
- Rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby
- Zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov
- Privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných
- Rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami
- Poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny

Tematický okruh KULTÚRA

(zahrnuté oblasti : preceptuálne motorická , kognitívna , sociálne – emocionálna)

- Vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika
- Zapojiť sa aktívne do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí, vrátane udržiavanie ľudových tradícií
- Rozlíšiť časové vzťahy, čo je teraz (dnes), čo už bolo (včera) a čo bude (zajtra)
- Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je veľký a rozmanitý (pozostáva aj z oceánov, morí, riek, pohorí, lesov, pralesov, rozmanitej zvieracej ríše, atď.)
- Vyjadriť rôznymi umeleckými prostriedkami pocity, dojmy z pozorovania sveta, prípadne zážitky z návštevy zahraničia
- Tvorit' s využitím fantázie kompozičné celky
- Hodnotiť postupne umelecké diela, architektonické riešenia významných budov
- „Písať“ obrázkový list.

Tematický okruh ĽUDIA

(zahrnuté oblasti:, preceptuálne motorická , kognitívna , sociálne – emocionálna)

- Priradiť, rozoznať a pomenovať farby na obklopujúcich reáliách

- Uplatňovať individuálne farebné videnie
- Používať spisovnú podobu štátneho - slovenského alebo cudzieho jazyka
- Vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných
- Komunikovať otvorene bez bariér a predsudkov
- Prijatť v rozhovore s inými deťmi názorovú odlišnosť, prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory
- Hodnotiť a rozlíšiť pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií
- Zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioekonomickej rozmanitosti ľudstva

Zelina (1996, s. 19-20) charakterizuje *metódu* ako cestu, predpis či popis činnosti, ako od vstupu prísť k výstupu, ako zorganizovať činnosť, aby sa dosiahol pozitívny cieľ.

K najvhodnejším metódam v environmentálnej výchove a teda aj k dosahovaniu v trvalo udržateľného rozvoja patria najmä tie, ktoré aktivizujú dieťa a uspokojujú jeho túžbu po poznaní a aktívnom učení sa.

Patria sem v rámci jednotlivých fáz edukačného procesu metódy motivačné, expozičné, fixačné a diagnostické. V rámci jednotlivých fáz sú využívané heuristické metódy, ktoré zároveň slúžia na rozvoj tvorivosti dieťaťa. Zaradujeme sem DITOR, brainstorming, situačnú a inscenačnú metódu, metódu riešenia problémov, metódy tvorivej dramatiky, hranie rolí, hlasné uvažovanie, diskutovanie a projektovú metódu. Vhodné sú aj metódy **samostatnej práce** (pozorovanie procesov alebo javov v prírode, pokus, experimentovanie, tvorivé činnosti, land-art), **metódy mimovoľného učenia sa** (deti spontánne preberajú spôsoby správania a konania učiteľky), **aktivizujúce metódy** (dramatizácia, bádateľské aktivity, zážitkové učenie) a **metóda hry** (Uhrinová, 2011, s. 34-43).

Z organizačných foriem je vhodné environmentálnu výchovu realizovať dvoma spôsobmi, a to ako samostatnú edukačnú aktivitu alebo v rámci iných organizačných foriem denného poriadku.

Ako pomôcku doporučujem používanie interaktívnej tabule na prezentácie názorných obrázkov pre edukačné činnosti.

3 EDUKAČNÉ AKTIVITY V MŠ S DÔRAZOM NA TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

V tejto praktickej časti OPS prezentujem jednotlivé aktivity, ktoré majú podnietiť u dieťaťa k pozitívnemu vzťah ku všetkému živému, umožniť rozprávať o problémoch, riešeníach a pocitoch a podnietiť zodpovedné konanie a konkrétnu činnosť v prospech životného prostredia. V edukačných aktivitách nepôjde len o poznávanie a prijímanie holých faktov. Je tu snaha o posun v hodnotovej orientácii dieťaťa. Nejde len o pochopenie problému ale aj o schopnosť prijatia osobnej zodpovednosti a praktického uplatňovania hodnôt založených na úcte k životu.

3.1 Edukačné aktivity k rozvoju environmentálneho piliera v trvalo udržateľnom rozvoji

V tejto časti overenej pedagogickej skúsenosti opíšem aktivity k rozvoju environmentálneho piliera trvalo udržateľného rozvoja. Sú zoradené do edukačných blokov, ktoré obsahujú jednotlivé edukačné aktivity a hry zamerané na jednu tému. Deti prakticky, zážitkovým učením a tvorivou dramatikou sa jednoduchšie priblížia k danej problematike. Samotná problematika trvalo udržateľného rozvoja nie je v materských školách doposiaľ tak preferovaná. Ponúkam inšpiráciu na jej praktizovanie. V tejto časti uvádzam dva bloky aktivít.

- a) Edukačný blok :Vzácnny poklad Voda
- b) Edukačný blok : Znečistený vzduch a veľkomestá

a) Edukačný blok : Vzácny poklad : VODA

Charakteristika edukačného bloku: Prostredníctvom témy o vode sa deti zoznamujú s potrebou vody, jej vlastnosťami znečistením a podobne.

Očakávania:

- poznať, kde všade nájdeme vodu v okolí a v prírode ,
- vedieť na čo ju potrebujeme
- uvedomovať si dôležitosť vody
- mať základné informácie o kolobehu vody v prírode
- využívať zmyslové vnímanie
- vedieť, ako chrániť vodu pred znečisťovaním, neplytvať s ňou
- vedieť, ktoré živočíchy v nej žijú (opakovanie)

Kompetencie : psychomoorické, osobnostné, sociálne, komunikatívne, kognitívne

Organizačné formy: skupinová, individuálna, frontálna

Miesto organizácie : trieda , okolité prostredie

Pomôcky: rôzne encyklopédie, knihy, obrázky, obrázok mraku, obrázok slniečka, sklená miska, tanier, horúca voda, kocky ľadu

Edukačné hry a činnosti: praktické pokusy s vodou (skupenstvá vody, vzájomný vplyv rôznych prostredí) rozhovory, ranný kruh, prezeranie obrázkových kníh a časopisov

Edukačná aktivita : Hľadáme vodu

Spoločne s deťmi sme sa vybrali na vychádzku do okolitej prírody. Na začiatku sme sa chvíľku zdržali v školskej záhrade. Neskôr sme sa vydali na lúku a blízkeho lesa. Bol to poldenný výlet detí do prírody. Deti mali za úlohu zisťovať kde všade nájdeme vodu. Mali pozorovať okolie. Priebežne sme spoločne objavovali v prírode vodu ako rosu, kaluž vody, prameň, napájatko pre vtáky v školskej záhrade, vodu na listoch stromov a podobne.

Edukačná aktivita : Odkiaľ k nám voda prichádza?

Pomôcky: encyklopédie, knihy , obrázky z prírody, obrázky oblak, slnko.

Opis edukačnej činnosti : Deti si počas ranných hier spoločne alebo aj s učiteľkou prezerajú encyklopédie, podľa obrázkov si opakujú kde všade sme vodu našli v prírode, kde všade sa voda v prírode nachádza: potoky, rieky mora, oceány, ale voda je aj v listoch, stromoch, tráve, kvetoch.

Obrázok 1/ na interaktívnej tabuli/ : **Kolobeh vody v prírode**

<http://zsmsdivina.edupage.org/text/?text=text/text9&subpage=1&> Vysvetlím deťom kolobeh vody v prírode na jednoduchom obrázku prezentovanom na interaktívnej tabuli. Na ľadovcoch a vrcholoch hôr je veľa snehu a ľadu. Keď sa oteplí začne sa topiť a voda sa z hôr valí do údolí. Voda z horských bystrín steká do riek a tie sa pomaličky zlievajú dokopy a stáva sa z nej veľtok ten sa potom vlieva do mora. Kvapky vody sa vyparujú z morí, ale tak isto aj zo stromov, trávy a vytvárajú mraky. Mraky sa stretnú vo výške so studeným vzduchom. Tam sa zrazia a vytvorí sa z nich dážď alebo sneh a všetko sa pomaly začína odznova. tomuto sa vraví kolobeh vody v prírode.

Edukačná aktivita : Hra na kvapky

Pomôcky: obrázok mraku, obrázok slniečka, rôzne obrázky krajiny

Opis edukačnej činnosti: Rozmiestnite po triede rôzne obrázky krajiny: les, stromy, jazero, púpavy na lúke, rieku, dievčatko so psíkom, pasúce sa stádo kráv, rozkvitnutú lúku a pod.

Na veľkom papieri mám nakreslený mrak, na ktorý si deti postavila všetky spolu tak tvorili mrak. Na pokyn učiteľky sa mrak premenil na kvapky a kvapky začali pršať na hory, na púpavy, na jazerá, na dievčatko so psíkom a pod. Deti sa rozmiestnia po triede ľubovoľne k obrázkom. Keď zasvieti slniečko (učiteľka zdvihne obrázok so slnkom) kvapky sa opäť vyparujú z trávy, zo stromov a utvárajú tak mrak a vracajú sa na papierový obrázok mraku položený na podlahe.

Odporúčania: Hra sa niekoľko krát opakuje. Kvapky zakaždým prechádzajú k inému obrázku krajiny. V hre môžeme využiť aj prvky tvorivej dramatiky , že si vyberiem jemnú hudbu s motívmi žblnkajúcej vody a tak znázorňujeme kolobeh vody v prírode. Ako obmenu môžeme deťom rozdať šatky na vyjadrenie ľahkosti pary.

Edukačná aktivita : Vyrobneme si oblak

Pomôcky. Sklenená miska, tanier horúca voda, kocky ľadu

Opis edukačnej činnosti: Učiteľka dá do sklenej misky horúcu vodu. Na misku priloží tanier a na tanier položí kocky ľadu. Deti spolu s učiteľkou pozorujú vytváranie pary, jej postup smerom nahor k tanieru, kde sa pomaly zráža a kvapká spať do misky.

Edukačná aktivita: Voda Čarodejka

Pomôcky: voda , miska

Opis edukačnej činnosti : Učiteľka sa opýta deti: „Vie voda čarovať?“ Deti skúšajú odpovedať rôznymi návrhmi. Potom si spoločne ukážu ako sa vie voda premeniť na kvapalinu, na paru ale aj na pevnú látku. Spoločne s učiteľkou deti naplnia misku s vodou a pani kuchárka ju dá do mrazničky. Po určitej dobe sme misky vybrali a pozorovali premenu vody na ľad. Nechali sme misku s ľadom v triede. Pozorovali, ako sa pomaly mení ľad opäť na vodu. Keď bol ľad úplne rozpustený zahriali sme misky nad kahančekom a pozorovali stúpajúcu paru. Zvyšnú vodu sme v miske nechali do konca týždňa a pozorovali ako sa úplne stratí.

Odporúčania: V miske nechávame náležite málo vody, tak aby sa stihla z misky odpariť.

Edukačná aktivita : Na čo potrebujeme vodu

Pomôcky: obrazový materiál, pracovné listy, pastelky.

Opis edukačnej činnosti : Učiteľka pomocou maňušiek zahrá deťom krátku rozprávku o dievčatku so psíkom, ako hľadali vodu. Potom sa učiteľka pýtala detí, či vedia, k čomu potrebujeme vodu. Deti prejavujú veľkú predstavivosť a odpovede sú rôzne : na pitie, na varenie, na umývanie, zalievame s ňou kvety, pijú ju tiež zvieratá, otecko ju potrebuje na umývanie auta, hasiči na hasenie požiarov, vodu využívame aj v športe, môžeme v nej plávať a v zime korčuľovať na zamrznutom rybníku, niektoré živočíchy žijú len vo vode a pod. Učiteľka deťom vysvetlí, že voda je dokonca v každom z nás, každý ju má v sebe, aby mohol dýchať a žiť, je súčasťou ľudského organizmu, ale aj rastlín a zvierat. Učiteľka rozdá deťom obrázky, na ktorých mali vyfarbiť všetko, kde bola voda - vo váze, v akváriu, v miske pre psíka, vo džbáne. Deti pracujú jednotlivo alebo vo dvojiciach.

Edukačná aktivita : Ktoré živočíchy žijú vo vode

Pomôcky: obruč, obrázok lesa, obrázky zvieratiek a živočíchov, kolky.

Opis edukačnej činnosti: Učiteľka rozložila po triede obrázky rôznych živočíchov a zvierat tak, aby boli lícom ku kobercu. Každé dieťa zdvihlo jeden obrázok so zvieratkou alebo živočíchom a to potom predstavovalo. Na jednej strane triedy je umiestnená veľká obruč, ktorá predstavuje rybník, a na druhej strane triedy je obrázok lesa. Deti - zvieratká behali v priestore triedy a na pokyn učiteľky sa majú správne schovať do svojich domčekov - napr. žaby, ryby, mloky do rybníka, zajac, veverička, jazvec do lesa. Hra sa opakuje podľa záujmu detí a rôzne sa striedajú; deti si vzájomne menia obrázky.

Obmena: Pre väčšiu obtiažnosť učiteľka rozmiestni do priestoru triedy kolky, ktorým sa zvieratká musela vyhýbať, aby ich nezhodil. Odporúčam použiť pri hre piesne so zvieracím motívom pre veselú náladu detí. Deti tak majú oveľa väčšiu radosť z hry.

Edukačná aktivita : Aká je voda

Pomôcky: poháre na čaj, soľ, cukor, vrecká rôznych druhov čajov.

Opis edukačnej činnosti: Učiteľka pripravila niekoľko pohárov vody a pýta sa detí, aká vlastne voda je. Deti určujú farbu, chuť, teplotu. Do jednotlivých pohárov pridávajú soľ, cukor, ďalšie nechali neochutenou. Učiteľka poháre premieša a deti majú podľa chuti

určiť, ktorá voda je slaná, sladká a bez chuti. Ďalej podľa hmatu určovali vodu teplú, studenú a dopĺňajú, na čo by sme ktorú vodu použili. Farba sa niektorým deťom zdala biela, iným modrá, nakoniec sme sa zhodli, že je bezfarebná, ale farebnú si ju môžeme vytvoriť napríklad pomocou rôznych druhov čajov, ale už to nebude voda, ale čaj. Do jednotlivých pohárov s horúcou vodou deti pridávajú vrecká rôznych druhov ovocných a bylinných čajov a čierny čaj. Zrazu sme mali veľa pohárov s farebnou tekutinou. Farby deti určovali, potom zisťovali čuchom vôňu rôznych čajov a snažili sa ju popísať a nakoniec čaje tiež ochutnávali.

Odporúčania: Pre deti je metóda experimentovania vždy atraktívna a preto ju často využívam v mojej práci v materskej škole. Je pre deti zážitkovým učením.

Edukačná aktivita: Ako sa zo špinavej vody stane voda čistá (vyrobme si čističku)

Pomôcky : 2 zaváracie poháre, piesok, kamienky, pet fľaše, filtračný papier, voda .

Opis edukačnej činnosti: V ďalších činnostiach nadväzuje učiteľka na danú tému rôznymi pokusmi. Do jedného pohára dala vodu čistú a do druhého vodu špinavú. Doma aj v škole potrebujeme, aby nám z kohútika tiekla čistá voda, ale ako to zariadiť? Na čistenie špinavej a kalnej vody slúži čistička a my si ju vyrobíme, aby sme videli, ako funguje a či vie vodu skutočne vyčistiť. Učiteľka pripraví 2 poháre, do ktorých dá odrezané pet fľaše úzkym koncom dole a vloží do nich filtračnú vložku. Do jednej fľaše nasypala piesok, do druhej hrubšie kamienky. Do pohára s kamienkami naleje špinavú vodu. Deti sledujú, ako voda pretiekla, pričom na kamienkach zostali hrubšie nečistoty - kúsok lístia , machu ... Voda , ktorá pretiekla do fľaše, nebola už tak špinavá, bola iba kalná. Potom kalnú vodu deti nalejú do fľaše s pieskom a pozorujú, že voda je opäť o niečo čistejšia. Takto vodu niekoľkokrát prelejú cez " čističku ", až je voda takmer čistá .

Odporúčania: Na takejto edukačnej aktivite dokážeme deťom jednoduchým spôsobom vysvetliť rozumné využívanie limitovaných zdrojov. Prípadne odporúčam doplniť aktivitu prezentáciou o čističke vôd.

Edukačná aktivita : Vlastnosti vody

Pomôcky: sklenené misky, voda, papieriky, orechová škrupina, kovové predmety.

Opis edukačnej činnosti: Deti pracujú vo dvojiciach. Každá dvojica si naplní sklenenú misku vodou tak, až vznikla mierne vypuklá hladina. Na hladinu skúšajú dávať drobné predmety a pozorujú, či budú plávať, alebo sa potopia. Na hladinu vody opatrne pokladajú kúsok papierikov, orechovú škrupinu, piliny a sledujú, ako sa tieto ľahké predmety držia na hladine a zľahka sa pohybujú. Rovnako tak vidia, ako ihneď spadnú ku dnu ťažšie predmety - kovový skrutku, pinzeta apod.

Odporúčania: Deti majú radi túto aktivitu a ja im dávam veľkú možnosť výberu materiálov, ktoré môžu skúšať ukladať na hladinu. Tešia sa z každej, ktorá začne plávať.

Edukačná aktivita: Vyrobme si sopku

Pomôcky: päťlitrový pohár, potravinárske farbivo, horúca a studená voda.

Opis edukačnej činnosti: Deti pomôžu učiteľke naplniť veľký pohár asi do dvoch tretín studenou vodou. Do malého pohára s užším hrdlom nasype učiteľka potravinárske farbivo a zaleje ho horúcou vodou. Tento pohár ponorí do veľkého pohára so studenou vodou a spoločne s deťmi pozoruje, čo sa bude diať. Voda sa skutočne správala ako sopka

teplá farebná voda z malého pohára stúpala hore a studená čistá voda zostala dole. Deti sa na tomto pokuse učili chápať, že teplá voda je ľahšia ako studená, teda stúpa nahor. Studená voda je ťažšia, preto zostáva dole. Rovnako ako v lete, keď sa kúpeme v rybníku, cítime, že na povrchu je voda teplejšia a dole chladnejšia.

Edukačná aktivita : Neposlušné loptičky

Pomôcky : širšia nádoba s vodou, malé loptičky, pet fľašu .

Opis edukačnej činnosti : Po vzore učiteľky skúšajú deti ponoriť malé loptičky do vody na dno nádoby, ale žiadna loptička nechce pri dne zostať, vždy vyskočí na hladinu

Učiteľka deťom vysvetlí, že je to tým, že v loptičkách je vzduch, ktorý je ľahší ako voda a ktorý vynesie loptičky na hladinu. Názorne to deťom ukáže na odrezanej pet fľaši. Pet fľašu, odrezanú asi v polovici skúšajú deti ponoriť do vody uzáverom nahor. Pretože je vo fľaši vzduch, ktorý nemá kadiaľ utiecť, fľaša je veľmi ťažko stlačiteľná ku dnu a vyskakuje na hladinu rovnako ako neposlušné loptičky. Potom dá učiteľka viečko z fľaše dole a vyzve deti, aby pokus zopakovali. Deti boli prekvapené, že teraz sa im fľašu podarilo ponoriť. Spoločne s učiteľkou prišli na to, že fľaša sa ponorí, pretože mal kadiaľ uniknúť vzduch. Týmto praktickými činnosťami deti zisťujú vzájomné pôsobenie vody a vzduchu.

Edukačná aktivita: Prečo je voda dôležitá

Pomôcky : bábky, obrazový materiál.

Opis edukačnej činnosti : Učiteľka rozpráva pomocou bábok deťom príbeh o chlapčekovi, ktorý bol zlý a vôbec ničoho si nevážil. Nevážil si ani vody, pretože nevedel, ako veľmi je pre život dôležitá. Doma schválne nechal pustený kohútik s vodou, do potoka a rybníka hádzal hlinu a konáriky a dokonca plechovku od farby, nevšimol si, že jeho psík má smäd a rád by sa napil, na lúke odtrhol kvety a nechal ich ležať len tak bez vody. Po rozprávke sme sa opäť krátko zahrli "na kvapky", ktoré sa prehánajú po triede a na pokyn učiteľky dopadnú na zem - deti si sadnú na podložky. Po hre sme sa s deťmi rozprávame o hlúpom a neposlušnom chalanovi z nášho príbehu, o tom, ako sa správal, či sa to deťom páči, alebo nie. Rozvinie sa bohatá diskusia detí, ako by sa malo správne s vodou zaobchádzať - malo by sa s ňou šetriť, neznečisťovať ju, pretože voda je veľmi dôležitá pre ľudí, ale aj pre zvieratá a rastliny. Bez vody sa nedá žiť.

Odporúčania: V tejto edukačnej aktivite dávam priestor pre dieťa, aby tvorilo a kladlo otázky, aby diskutovalo, komunikovalo, rozvíjalo a uplatňovalo tvorivé a kritické myslenie.

Edukačná činnosť: Hudobné hry

Pomôcky : Orfove nástroje.

Na záver tohto tematického celku si s deťmi sadneme na koberec, vzali sme si k sebe bábkú- kamaráta Adama a premýšľame, ktoré pesničky alebo básničky poznáme, v ktorých sa vyskytujú slová súvisiace s témou, ktorým sme sa po niekoľko týždňov zaoberali (voda, príroda, počasie). Boli sme prekvapení, koľko takých piesní a riekaniék poznáme, a spoločne sme si ich všetky zaspievali a zarecitovali. Vždy po jednotlivých pesničkách alebo básničkách sme vybrali súvisiace slová, napr. voda, slniečko, prší, studnička a tú sme pomocou Orfových nástrojov alebo hrou na telo rytmizovali.

Evalvačné stanovisko : Téma voda sa ukázala ako veľmi zaujímavá a rozsiahla. Deti získavali poznatky o vode prevažne rôznymi pokusmi, čo ich veľmi bavilo a pokusy chceli niekoľkokrát opakovať. Tieto činnosti vedú deti k samostatnosti i k spolupráci v skupine. Bola využívaná metóda zážitkového učenia, čo je pre deti najprirodzenejšia forma získavania kompetencií. Nachádzali ďalšie súvisiace informácie a vytvorili si povedomie o dôležitosti vody a potrebe chrániť ju pred nebezpečnými vplyvmi prostredia.

b) Edukačný blok : Znečistený vzduch a veľkomestá

Charakteristika edukačného boku: Tento celok je zameraný na problematiku znečistenia životného prostredia a preľudnenia veľkomiest. Aby sa deti dokázali lepšie vcítiť do týchto zložitých problémov, je im prirodzenejšie, ak do takejto problematiky vcítia prostredníctvom rovesníka. Popritom sa deti zoznámia so špecifikami čínskej kultúry.

Očakávania:

- že nie je jedno, v akom prostredí žije, uvedomuje si, že sa svojím správaním na ňom podieľa a ho môže ovplyvniť
- je schopné chápať, že ľudia sú rôzni a vie byť tolerantný k ich odlišnostiam a jedinečnosti
- má elementárne poznatky o svete ľudí, kultúry, prírody i techniky, ktoré dieťa obklopuje, o jeho rozmanitosti a premenách; orientuje sa v poriadku a daniach ktorom žije
- má povedomie o význame životného prostredia (prírody aj spoločnosti) pre človeka, uvedomuje si, že spôsobom, akým sa dieťa aj ostatní v jeho okolí správajú, ovplyvňujú vlastné zdravie i životné prostredie

Časové trvanie: 1,30 hod alebo odporúčam rozložiť ich do celého dopoludnia

Veková skupina : 5 -6 rokov, 12 až 24 členná skupina detí

Kompetencie : psychomorické, osobnostné, sociálne, komunikatívne, kognitívne

Organizačné formy: frontálna, individuálna, skupinová

Priestorová organizácia : trieda, okolitá príroda

Pomôcky: Fotografie, hudobná nahrávka, lano, obrázok medúzy, hlasovacie zariadenie, grafomotorické list, väčšie kocky (drevené či plastové), pexeso s obrázkami pandy, čínske paličky, lipo, misky, ryža, uzatváratelné poháre, nožnice, látka, povrázok, potravinárske farbivo, igelitové vrečko, gumička, bezfarebný alkohol.

Kľúčové slová : Čína, veľkomesto, preľudnenie, znečistenie životného prostredia, životné prostredie, znečistenie

Učiteľka vedie rozhovor s deťmi : „Dnes sa deti opäť zoznámime s novým kamarátom. Volá sa Li a žije v jednej z najväčších krajín sveta - v Číne. Liovi je päť rokov a žije s mamičkou a oteckom v obrovskom meste, ktoré sa volá Peking. Nemá ani brata ani sestričku, pretože rodičia žijúci v čínskych mestách môžu mať len jedno dieťa (výnimkou sú dvojčatá). Keď sa Li spýta mamičky prečo, odpovedá mu : "V našej krajine žije veľa ľudí. Aby sme sa tu všetci pohodlne vošli a mali dostatok všetkého, čo potrebujeme, musí to tak byť. " Na vidieku však tieto pravidlá neplatia a mamičky a oteckovia tu môžu mať detí, koľko chcú.“

Obrázok 2 /na interaktívnej tabuli/: **Mesto Peking**

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Peking>

V Pekingu žije veľa ľudí, rovnako ako v celej Číne. Preto väčšina z nich musí bývať v obrovských vysokých domoch, ktorým sa hovorí mrakodrapy. Deti si nemôžu chodiť hrať do parku ani do lesa, pretože ich je v tak obrovskom meste málo. Nie je na ne jednoducho miesto. A aby sme si vyskúšali, aké je to žiť v takom veľkom meste s množstvom ľudí, zahráme si jednu hru.

Edukačná aktivita : Sardinky

Pomôcky: lano, hudba (štýlovo čínska)

Opis edukačnej činnosti: Najskôr lanom vymedzíme priestor, ktorý bude predstavovať rybársku sieť. Necháme deti plávať (tancovať) na hudbu v mori (vo zvyšnom priestore mimo priestor ohraničený lanom). Vysvetlíme, že keď prídu rybári, hudba prestane hrať a sardinky sa chytia do siete - deti sa presunú dovnútra. Hudbu znova pustíme a ryby plávajú vo vnútri. Po chvíli sa sieť pretrhne a sardinky vyplávajú preč. Opakujeme znovu a pri každom pokuse postupne zmenšujeme sieť, až v nej bude tak tesno, že deti nebudú môcť plávať.

Edukačná aktivita : Veľkomesto

Pomôcky : lano pre vyznačenie hracej plochy, interaktívna tabuľa

Opis edukačnej aktivity : Vyznačte plochu - mesto, v ktorom sa budú pohybovať všetky deti - medúzy. Deťom vysvetlíme, že medúzy popália každého, koho sa dotknú. Preto musia byť veľmi ohľaduplné, aby ostatným neublížili. Deti sa snažia vzájomne sa nedotýkať. Postupne zmenšujeme priestor.

Vysvetlíme deťom, že podobne ako sardinky sa občas cítia aj ľudia v Pekingu. Musí sa k sebe správať veľmi ohľaduplne, aby nikto nikomu neublížoval - rovnako ako medúzy.

Obrázok 3 /na interaktívnej tabuľi/ : **Znečistené mesto**

<http://www.novinky.cz/cestovani/244032-nejvice-znecestena-mesta-na-svete.html>

Okrem toho, že je v Pekingu aj v ďalších veľkých čínskych mestách naozaj tesno, sú aj celkom špinavé. Učiteľka kladie deťom otázky: „Čo si myslíte, čo môže spôsobiť také znečistenie mesta a prírody okolo?

-továrne (komín, vypúšťanie znečistenej vody do riek), autá, ľudia (odpadky), zvieratá (holuby, psi.)

Edukačná aktivita : Kde je pekne ?

Pomôcky : obrázky zdevastovanej a krásnej prírody, tvrdý papier, čierna a žltá farbička, fix, nožnice, kružidlo, lepiaca pištoľ , špajle

OPS edukačnej činnosti: Najprv si vyrobíme hlasovacie zariadenie, ktoré môžeme používať aj v budúcnosti pri mnohých ďalších činnostiach. Na výkres kružidlom predkreslíme dva kruhy pre každé dieťa a ich obrys obtiahneme fixkou. Do polovice z nich namalujeme jednoduchú usmievavú tvár a do druhej polovice zamračenú. Každé dieťa si potom vyfarbí jednu usmievavú tvár žltou a jeden zamračenú čierne. Potom učiteľka pomocou lepiacej pištole prilepí všetky tváre na špajle. Deťom rozdáme hlasovacie zariadenie a vysvetlíme im, ako sa s ním pracuje. Ak sa im bude niečo páčiť, či budú s niečím súhlasiť, zdvihnú žltú tvár, ak naopak budú s niečím nesúhlasiť či sa im nebude niečo páčiť, ukážu čierne. Potom im postupne ukazujeme obrázky zachovanej a zdevastovanej prírody. Deti hlasujú, čo sa im páči, kde je to pekné a kde nie. Vysvetlíme

im, že kamarát z Číny by rád býval na nejakom krásnom mieste, ale v jeho krajine je zakázané sa sťahovať. Musí preto zostať v špinavom a preľudnenom Pekingu. Keď máme poprezerané všetky obrázky, rozmiestnime ich v priestore. Deti rozhodnú, ktoré miesto by vybrali pre kamaráta, keby sa mohol presťahovať, ak k danému obrázku sa postaví.

Obrázok 4 /na interaktívnej tabuli/ : **Dymiace komíny**

<http://sebekfireman.bikestats.pl/159407,Slesin-i-okolice.html>

Takých fajčiacich komínov je v Pekingu veľa. A zo všetkých sa dymí. Keď je v Pekingu zlé počasie a komíny dymia veľmi, musia ľudia nosiť na tvári rúška, aby mohli dýchať. Ale všetky komíny nevypúšťajú špinavý a smrdiaci dym. Tie nové a moderné vedú škodlivé látky z dymu odstrániť a vypustia von len neškodnú paru. Takéto komíny som si pre vás pripravila, ale aby boli spokojné, musíme im ešte domalovať tú vyčistenú paru.

Obrázok 5 /na interaktívnej tabuli/ : **Veľký čínsky múr**

<http://cestovanie-dovolenka.sk/nekonecny-velky-cinsky-mur-alebo-najdlhsie-pohrebisko-sveta/>

Veľký čínsky múr je obrovská stavba, ktorú ľudia postavili už veľmi dávno. V tej dobe žili v susednej krajine ľudia, ktorých sa Číňania báli. A preto si postavili práve túto stenu, aby ich pred nimi chránila. Pravidelné sa zo steny týčia veže. Na každej z nich stále niekto strážil, a keď videl, že sa k stene niekto blíži, zapálil oheň. Dym, ktorý z neho stúpil, potom varoval všetky ostatné strážne. Chcete si skúsiť postaviť taký obrovský čínsky múr? Musíme ho postaviť, ale veľmi silný a veľký, pretože ten pravý je veľmi veľký, mohutný a dlhý !

Edukačná aktivita: Veľký čínsky múr

Pomôcky : kocky

Opis edukačnej aktivity: Vysvetlíme deťom, že aby sme postavili naozajstný čínsky múr, musia na to poriadne spojiť sily, rovnako ako Číňania. Keď ju chceme mať rovnako obrovský, musíme všetci spolupracovať. Necháme deti spoločne postaviť čo najväčšiu možný múr z kociek .

Obrázok 6 / na interaktívnej tabuli/ : **Panda**

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Panda_Cub_from_Wolong,_Sichuan,_China.JPG

Panda veľký je obrovský medveď, ktorý žije v čínskych horách. Živí sa bambusovými výhonkami. Pretože ale ľudia rúbali pralesy, v ktorých pandy bývajú, nežilo sa im v Číne moc dobre. Kvôli tomu pánd veľmi ubudlo a dnes sú veľmi vzácne, musíme ich chrániť, aby úplne nevyhynuli. Nájst' pandu v pralese je naozaj ťažké, pretože sa ľudí bojí a vie sa veľmi dobre schovávať. A pár pánd sa schovalo aj u nás v triede. Dokážete ich nájsť ?

Obrázok 7 /na interaktívnej tabuli/ : **Čínske písmo**

<http://informacechinese.blogspot.sk/2010/06/cinske-znaky-neco-malo-o-nich.html>

Učiteľka vedie rozhovor s deťmi: „A viete, deti, ako sa volá táto panda na obrázku? Šťastie. Ale viete čo, deti? Okrem toho, že sa v Číne hovorí iným jazykom, používajú ľudia na písanie aj úplne iné písmo, ktoré nám pripomína skôr obrázky. Preto sa slovo ŠŤASTIE napíše v Číne takto.“ Obrázok 8 /na interaktívnej tabuli/<http://cinske-znaky.unas.cz/znaky.html?pre=stastie>

Edukačná aktivita : Maľovanie znaku

Pomôcky : štetce, kelímok na vodu, voda, vodové farby, výkresy ,čínsky znak ako predloha.

Opis edukačnej činnosti: Deti si podľa predlohy namaľujú čínsky znak. Rovnako ho môžu obťahovať pastelkou, či si vymyslieť a namaľovať svoj vlastný znak, ktorý by znázorňoval ich meno.

Odporúčania: Ponechajte deťom priestor na kreativitu.

Obrázok 9 /na interaktívnej tabuli/: **Ryžové polia.**

<http://belatedgapsk.wordpress.com/2011/05/27/ryzove-polia/>

Najobľúbenejší čínske jedlo je ryža. Ryžu jeme aj my v Slovenskej republike, kam nám ju dovezú lode, lietadlá alebo kamióny až napríklad z ďalekej Číny. Tam ju pestujú na ryžových poliach. Najprv sa zožne z polí, samozrejme až dostatočne vyrastie, potom sa osuší a olúpe a ľudia si na nej pochutávajú. Ale nepoužívajú k jedlu príbory ako my, ale špeciálne čínske paličky.

Edukačná aktivita : Preberanie paličkami

Pomôcky: čínske paličky, ryža, gumové medvedíky, misky

Opis edukačnej činnosti: Do misiiek nasypeme surovú ryžu (nebude sa deťom na palice lepíť) a pridáme do nich pár drobných cukríkov. Každé dieťa dostane jednu misku ak nej jeden pár paličiek. Predvedieme im, ako sa s paličkami zaobchádza. Potom si nimi každé dieťa vyloví z misky cukríky, ktoré si môže za odmenu zjesť. Dbáme pritom na to, aby deti jedli iba cukríky a nie ryžu. Ak by sme aktivitu skúšali s príliš malými deťmi, radšej ryžu uvaríme, pretože je tu väčšia pravdepodobnosť, že ju deti zjedia.

Evalvačné stanovisko:

Deti nemali ťažkosti so žiadnou z činností. Pri prvých dvoch aktivitách je dôležité deťom vysvetliť, že hoci je hra ako taká pre nás zábavná, v normálnom živote je takáto situácia krajne nepríjemná. Najväčší úspech malo preberaní paličkami, ktoré sa potom stali obľúbenou hračkou, s ktorou sa preberalo takmer čokoľvek.

3.2 Edukačné aktivity k rozvoju sociálneho piliera v trvalo udržateľnom rozvoji

Edukačné aktivity z oblasti sociálneho piliera trvalo udržateľného rozvoja kladú dôraz na uplatňovanie práv dieťaťa na vzdelávanie zamerané na ochranu práv detí, uplatňovanie tolerancie a porozumenia na podporu nenásilí. Kladieme dôraz na oboznamovanie sa s pozitívnymi hodnotami našej krajiny, podporujeme miestne a ľudové tradície.

Edukačný blok : Musíme si pomáhať

Charakteristika edukačného bloku: Cieľom tohto edukačného bloku je na príklade Mongolska zoznámiť deti s rozvojovou pomocou a predovšetkým im ukázať, že spolupráca je nevyhnutná tak medzi štátmi, tak aj medzi ľuďmi. Ak jedna aktivita bezprostredne nasleduje druhú. Časové trvanie edukačných aktivít trvá približne 1,5

hodiny. Ak je pre deti ťažké udržať pozornosť, odporúčam aktivity rozložiť do celého dopoludnia a prekladať ich voľnou hrou a podobne. Činnosti dobre zvládnu už deti od 5 rokov, od rovnakého veku sú schopné pochopiť aj takúto problematiku spoločnosti ako je trvalo udržateľný rozvoj. Aktivity je najlepšie realizovať v skupine 12 až 25 detí .

Očakávania: Vnímať, že svet má svoj poriadok, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečne pestrý a rôznorodý, ako svet prírody, tak aj svet ľudí (mať elementárne povedomie o existencii rôznych národov a kultúr, rôznych krajinách, o planéte Zem, vesmíru a pod.)chápe, že záujem o to, čo sa okolo deje, činnosť, pracovitosť a podnikavosť sú prínosom a že naopak ľahostajnosť, nevšímavosť, pohodlnosť a nízka aktivita majú svoje nepriaznivé dôsledky.

Kompetencie : psychomorické, osobnostné, sociálne, komunikatívne, kognitívne

Organizačné formy: skupinová, individuálna, frontálna

Miesto organizácie : trieda, okolité prostredie

Pomôcky : Interaktívna tabuľa, plyšová hlava koňa na tyči , farby, voda, štetec, kelímok, nožnice, vlna, rolička od toaletného papiera, šablóna, fix, tavná pištoľ, čistič fajky, koráliky, nožík, obruče, šatky, pomôcky na zostavenie prekážkovej dráhy

Kľúčové slová : rozvojová spolupráca, Mongolsko, pomáhať si

Téma : Rozvojová spolupráca (Mongolsko)

Obrázok 10 / na interaktívnej tabuli/: **vlajka**

http://sk.wikipedia.org/wiki/Vlajka_Mongolska

Mongolsko je veľká krajina. Leží v Ázii medzi dvoma ešte väčšími krajinami - Ruskom a Čínou.

Obrázok 11/ na interaktívnej tabuli/ : **púšť Gobi .**

<http://mongolsko.sk/pust-gobi/>

Mongolsko je krajina málo úrodná, preto tu rastie len veľmi málo rastlín a stromov a je veľmi ťažké vypestovať si niečo na záhradke či na poli. Všade je len piesočná krajina bez stromov. Takým miestam sa hovorí púšť. Nie na všetkých púšťach je ale horúco. Na tej v Mongolsku je v zime naozaj chladno a fúka tam silný mrazivý vietor.

Obrázok 12/na interaktívnej tabuli/: **zvieratá**

<http://duhova.blog.sme.sk/c/237983/Mongoli-a-ich-kone-22.html>. Aby sa ľudia v Mongolsku uživilí a prežili aj v tak nehostinnom prostredí, odjakživa putovali z miesta na miesto a pásli stáda kráv, kôz, oviec a tiav. Ich najvernejším pomocníkom pri strážení stád aj sťahovanie obydli z miesta na miesto sú až dodnes kone .

Edukačná aktivita : Preteky na koňoch

Pomôcky : prekážková dráha, plyšová hlava koňa na tyči

Opis edukačnej činnosti: Najprv zostavíte prekážkovú dráhu, ktorá bude využívaná aj pri ďalších činnostiach, pričom obtiažnosť jej zvládanie bude postupne narastať. Aby deti nemuseli dlho čakať, môžete postaviť vedľa seba dve rovnaké trasy. Tie môžu vyzeráť napríklad nasledovne: slalom medzi kužeľe, prechod cez lavičku, prekročenie alebo preskočenie prekážky, podlezení prekážky, prechod cez tyče

Deťom rozdáme plyšové hlavy koní na tyči či inú obdobnú pomôcku, ktorá bude predstavovať koňa mongolských pastierov. Deti sa potom postupne vydávajú na trať. Ak máme postavené dve vedľa seba, môžu medzi sebou pretekať, potom ale musíme dávať väčší pozor, aby nedošlo k nejakému úrazu.

Edukačná aktivita : Výroba koníka

Pomôcky : rolka od toaletného papiera, farby, štetec, voda, kelímok, nožnice, šablóna hlavy koňa, ceruzka, pištoľ na lepenie, vlna, hnedý výkres, fix, koráliky, čistič fajky.

Opis edukačnej činnosti : Deti si nafarbia rolku od toaletného papiera tak, aby vyzerala ako telo koňa. Potom si na hnedý výkres obkreslia hlavu koňa, vystrihnú ju a fixkou domalujú oko. Telo a hlavu spojíme tak, že roličku narežeme a do vzniknutej medzery vložíme krk. Deti si nastrihajú vlnu na chvost a učiteľka im ho pomôže prilepiť pištoľou na lepenie (lepíme dovnútra roličky tak, aby vlna trčala von). Cez koráliku prevlečieme čistič fajky a vzniknuté nohy pripevníme k telu tak, že deti do pripravenej dierky drôtik prevlečú a mierne ho vnútri zakrúčia.

Obrázok 13/ na interaktívnej tabuli/ : **dievčatko Tuja**

<http://fotky.sme.sk/fotka/108036/mongolske-dievcatko-zo-stepi>

V Mongolsku žije - rovnako ako tu u nás - mnoho detí. Medzi nimi aj dievčatko Tuja a jej mladší súrodenci. U nich doma tiež samozrejme hovoria iným jazykom než u nás, hovorí sa mu mongolčina. Tiež píšú úplne inak ako my, ich písmu sa hovorí azbuka a niektoré písmenká sú naozaj zvláštne.

Edukačná aktivita: Azbuka

Pomôcky : fix, výkresy, pastelky

Opis edukačnej činnosti : Deťom predkreslíme či stiahneme z internetu znaky azbuky. Niekoľko najzaujímavejších im ukážeme a necháme ich hádať, o aké písmenko sa jedná. Potom každému jeden znak dáme a deti si ich Obťiahnite.

Obrázok 14/ na interaktívnej tabuli/: jurta

<http://www.panoramio.com/photo/24388443> Dom, v akom bývajú ľudia v Mongolsku, sa volá jurta. Je celkom malý, je to vlastne len jedna okrúhla miestnosť. Pretože sa ľudia často sťahujú, celá jurta sa dá ľahko zložiť a premiestniť inam, kôň ju unesie na svojom chrbte. Celá je postavená z koží, ktoré sú viazané na drevenú konštrukciu. A čo myslíte, ako je to s kúpeľňou a toaletou? Ani jedno v jurte nenájdete. Miesto kúpeľne sa používa len nádoba s vodou, s ktorou sa ale musí veľa šetriť, pretože je jej v Mongolsku málo. Ako toaletu sa používajú jamky za jurtou, ktoré sa po použití jednoducho zahrabú.

Edukačná aktivita : Schovávačka pred mrazom

Pomôcky : obruče alebo lano.

Opis edukačnej činnosti: V priestore vyznačíme niekoľko kruhových plôch ako jurty. Deti sa voľne pohybujú do doby, než zafúka silný mrazivý vietor a ony sa utekajú schovať do jurty. Postupne plochy odoberáme. Cieľom hry nie je postupne vyradiť všetky deti, ale nechať ich spolupracovať tak, aby sa zachránili všetky.

Edukačná aktivita : Spolupráca

Pomôcky : šatky, prekážková dráha

Opis edukačnej činnosti: Priviažeme vždy dve deti k sebe za členky - nezáleží na výške, váhe, pohlaví ani veku. Dávame im rôzne úlohy, ktoré musia robiť spoločne - chôdza, drep, sed, výskok, zdolávanie prekážok, prenášanie predmetu, stavanie veže z kociek, upratovanie hračiek a podobne. Na záver majú deti za úlohu vo dvojiciach opäť zdolať prekážkovú dráhu - najprv si to môžu vyskúšať so spojenými rukami, čo po nich bude jednoduchšie. Pri tejto aktivite musíme obzvlášť dbať na ich bezpečnosť tým, že vhodne zostavíme dráhu a pri zdolávaní prekážok im budeme dávať záchranu.

Obmena : Pre sťaženie môžete spojiť väčšie skupinky detí (trojice, štvorice ...). Tiež môžeme dávať deťom nezmyselné úlohy ako napríklad, že jedna z nich má ísť ku dverám a druhé na opačnú stranu k oknu. Vďaka tomu deti pochopia, že ak budú robiť každé niečo iné a nedohodnú sa a nebudú spolupracovať, nepohnú sa z miesta.

Edukačná aktivita : Pomáhajme si

Pomôcky : šatky, prekážková dráha

Opis edukačnej činnosti : Deti rozdelíme opäť do dvojíc a jednému z nich zaviažeme oči. Druhé dieťa vodí za ruku kamaráta po miestnosti tak, aby sa s nikým nezrazil. Potom sa v rámci dvojice vystriedajú. Keď si deti pohyb so zviazanými očami dostatočne natrénujú a predovšetkým si vyskúšajú vzájomnú dôveru, necháme ich opäť prejsť prekážkovú dráhu. Tentoraz im ale z dôvodu bezpečnosti robte sprievodca radšej vy - dieťa so zviazanými očami zdoláva pomaly jednotlivé prekážky a učiteľka ho pritom drží za obe ruky.

Na záver lekcie položíme deťom nasledujúce otázky : „Deti, viete, prečo sme hrali všetky tieto hry? Čo mali spoločné? Čo ste si z príbehu o malom dievčatku menom Tuji odniesli? Deti by mali zvládnuť odpovedať samy, ak nie, prekryjeme ich vhodnými otázkami k odpovedi - aby pochopili, aké je dôležité si navzájom pomáhať a spolupracovať. Preto deti pomáhajú mamičkám, oteckom, babičkám a deduškovi aj sebe navzájom. Rovnako tak si pomáhajú aj dospelí medzi sebou. Preto, keď sa rodina malej Tuji dostala do ťažkostí, “dospeláci“ z Českej republiky im pomohli, a zachránili im tak život. Chcete počuť príbeh o tom, čo sa vlastne v Mongolsku stalo?

Príbeh o malom dievčatku Tuji. (Príloha č.1)

Evalvačné stanovisko: Najatraktívnejšie pre deti bolo zdolávanie prekážkovej dráhy so zviazanými očami, čo ale bola zároveň najťažšie činnosť pre učiteľku, pretože bolo nutné obzvlášť dbať o bezpečnosť detí.

ZÁVER

Riešenie problémov životného prostredia záleží na postojoch ľudí k danej problematike. Záleží na spôsobe ich života. Problémy so životným prostredím si ľudia spôsobujú sami svojou ľahostajnosťou, pohodlnosťou a sebeckým správaním sa k prírode. Výchova v rodine má rozhodujúci vplyv na vytváranie postojov človeka k životnému prostrediu. Dieťa si základné postoje neformujú len v rodine, ale do rodiny prináša informácie a poznatky, ktoré získava v škole.

Deti s environmentálnou gramotnosťou môžu vplývať na svojich rodičov, a tým znásobiť rozsah a dosah environmentálnej výchovy.

V mojej overenej pedagogickej skúsenosti prezentujem jednotlivé edukačné aktivity, ktoré majú podnietiť u dieťaťa pozitívny vzťah k prírode, ku všetkému živému, umožniť rozprávať o problémoch, riešeníach a pocitoch a podnietiť zodpovedné konanie a konkrétnu činnosť v prospech životného prostredia. Týmto spôsobom vytvárať zmysel pre spolupatričnosť s prírodou a inými ľuďmi.

Prostredníctvom týchto aktivít umožňujem deťom pochopiť, že sú súčasťou prírody, v ktorej existuje mnoho vzájomných vzťahov. Využívam princípu zážitku (prijímania určitých hodnôt a poznatkov emotívnym spôsobom) a čo najčastejším pobytom v prírode dávame prednosť pred vysvetľovaním a zdôvodňovaním. Vo veľkej miere mi pomáha využitie interaktívnej tabule pri objasňovaní nových poznatkov detí.

Pri výchove k trvalo udržateľnému rozvoju je dôležité dávať deťom príklad práve svojim správaním a jednaním, viesť ekologický spôsob života a popri tom dbať aj na úroveň medziludských vzťahov medzi učiteľmi, rodičmi a deťmi navzájom.

Prínosom mojej práce je viacero námetov a postrehov ako prostredníctvom aktivít environmentálnej výchovy so zameraním sa na trvalo udržateľný rozvoj obohatiť oblasť osobnostného a sociálneho rozvoja detí v materskej škole, ale aj na prvom stupni základných škôl a ŠKD. Predkladám metodický materiál pre úspešnú realizáciu denných činností a v oblasti environmentálnej výchovy so zameraním na edukáciu trvalo udržateľného rozvoja v materských školách a prvom stupni základnej školy.

Rozširovať vedomosti si deti budú aj na ďalších stupňoch škôl, ale ak ich v predškolskom veku nenaučíme byť vnímané a citlivé, ťažko môžeme predpokladať, že sa to dá ešte niekedy neskôr dobehnúť.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. LEBLOVÁ, E. 2012. Environmentální výchova v mateřské škole. Praha : Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0094-9.
2. MIŇOVÁ, M. 2011. Trvalo udržateľný rozvoj z pohľadu detí a učiteliek materských škôl. In Miňová, M. (ed.): Manažment a marketing trvalo udržateľného rozvoja z pohľadu predprimárneho vzdelávania. Prešov : Prešovská univerzita, 2011. s. 41-49. ISBN 978-80-555-0468-1.
3. MIŇOVÁ, M. 2012. Trvalo udržateľný rozvoj ako možný liek na environmentálne problémy ľudstva optikou detí predškolského veku. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-555-0704-0.
4. PALESCHOVÁ, J. 2013. Environmentálna výchova ako prierezová téma v materskej škole, 2013. ISBN 978-80-8052-496-8.
5. UHRINOVÁ, M. 2011. Vybrané didaktické aspekty prírodovedného vzdelávania v materskej škole. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo KU v Ružomberku, 2011. ISBN 978-80-8084-786-9.
6. UVÁČKOVÁ, I. – VALACHOVÁ, D. – GUZIOVÁ, K. – KRÁLIKOVÁ, M. – MUJKOŠOVÁ, E. – MARTINOVICHOVÁ, J. – FILÁKOVÁ, O. – KIMLIČKOVÁ, J. 2011. Prierezové témy. In Metodika predprimárneho vzdelávania. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2011. ISBN 978-80-968777- 3-7.
7. ZELINA, M. 1996. Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa. Bratislava : IRIS, 1996. ISBN 80-967013-4-7.

Zdroje obrázkov, videí a vzdelávacích aplikácií

Internetové zdroje

8. Metodický portál [online]. Předškolní vzdělávání, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: <http://rvp.cz/>
9. Koncepcia environmentálnej výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike – kroky vpred [online]. Spirala sk, [cit. 20.4.2014]. Dostupné na : <http://www.spirala.sk/?s=koncepcia>

Obrázky

Obrázok1

<http://zsmsdivina.edupage.org/text/?text=text/text9&subpage=1&:>

Obrázok 2

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Peking>

Obrázok 3

<http://www.novinky.cz/cestovani/244032-nejvice-znecistena-mesta-na-svete.html>

Obrázok 4

<http://sebekfireman.bikestats.pl/159407,Slesin-i-okolice.html>

Obrázok 5

<http://cestovanie-dovolenka.sk/nekonecny-velky-cinsky-mur-alebo-najdlhsie-pohrebisko-sveta/>

Obrázok 6

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Panda_Cub_from_Wolong,_Sichuan,_China.JPG

Obrázok 7

<http://informacechinese.blogspot.sk/2010/06/cinske-znaky-neco-malo-o-nich.html>

Obrázok 8

<http://cinske-znaky.unas.cz/znaky.html?pre=stastie>

Obrázok 9

<http://belatedgapsk.wordpress.com/2011/05/27/ryzove-polia/>

Obrázok 10

http://sk.wikipedia.org/wiki/Vlajka_Mongolska

Obrázok 11

<http://mongolsko.sk/pust-gobi/>

Obrázok 12

<http://www.panoramio.com/photo/24388443>)

Obrázok 13

<http://fotky.sme.sk/fotka/108036/mongolske-dievcatko-zo-stepi>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Príbeh o malom dievčatku Tují.

Príloha 1 Príbeh o malom dievčatku Tují

Keď bola Tují malá, mala jej rodina obrovské stádo kráv, ovce a kozy. Tiež ťavy a dva koníky mali. Potom ale prišla krutá zima a ich stáda zahubila. A od tej doby sa im viedlo veľmi zle. V ich jurte mali len malú dieru s platňou v krajine. Tuja sa nemala kde umyť a voda im stačila sotva na pitie. Všetci boli často chorí. Aj keď už bola Tuja veľká, nikdy nebola v naozajstnej škole.

V Slovenskej republike sa ale o problémoch obyvateľov Mongolska dozvedeli a hľadali cestu, ako im pomôcť. Zdá sa, že jedno riešenie našli. Niekoľko dobrých oteckov, ktorí sa rozumejú poľnohospodárstvu, odletelo na tri mesiace do Mongolska. Tam naučili Tujiny rodičia, rovnako ako ďalšie rodiny, novému spôsobu obživy. Tujin otecko už nebude pásť stáda. Učí sa so svojou rodinou pestovať na zavlažovaných políčkach zemiaky, cibuľu a aj melóny.

Od tej doby si Tují rada pochutnáva na melónoch. Vyrástli v ich záhrade. Zdá sa, že tento rok prežije so svojimi rodičmi aj zimu v zdraví a bez hladu. Melóny predajú v meste. Vďaka tomu získajú dosť peňazí a Tují začne chodiť do školy.